

V SPOMIN

Odšla si, naša Heda

luč sveta tri leta pred prvo svetovno vojno. Iz Tebe, sestre in bratov je naredila prave Slovence, pripravljene na vsako žrtve za sočloveka. Med drugo

Kot da Te hoče še poslednjič počastiti, je tistega dne, ko smo Te spremljali na zadnji pot, sijalo pravo majsko sonce. Ampak Ti si dokončno odšla.

Veš, če sploh za koga lahko rečemo, da je izgorel za sočloveka, si bila to Ti! Bila si legenda altruizma, ob tujih bridkosti si svoje odrinila v stran, za Te je bila tuja težava vedno pred Tvojo lastno.

Tvojo veliko nesebično dušo Ti je dala poštna, napredna, slovenska delavska družina, v kateri si zagledala

svetovno vojno je bil Tvoj dom pogosto zatočišče in skrivališče tistih, ki jih je tedanja oblast priganjala. Zbirala si oblačila, zdravila, sanitetni material in hrano za borce NOV. Za vse to delo nisi nikoli iskala priznanj in pohval.

Se spominjaš, ko sva se nekoč pogovarjali o odlikovanju, ki si ga dobila za svoje delo pri Rdečem križu? Se spominjaš, kako si skromno dejala: „Kaj bi o tem govorili, takrat je bilo treba delati...“ In Ti si delala in pozabljala živeti svoje življenje. Kolikim otrokom brez doma si našla toplo zavetje, kolikim si v prvi povojni zmedni ne glede na to, odkod so bili, našla pot domov. Bila si izvoljeni predsednik Komisije za boj proti TBC, član Komisije za zdravstveno varstvo in prosveto, član Sanitetnega odbora,

kot holničarka si sodelovala v delovnih brigadah, na športnih prireditvah, tekmovanjih, manevrih... Mnoge kosovske vasi se spominjajo Tebe in Tvojega deleža pri sanacijskih delih.

Se zdaj, ko si bila bolna, si bila polna idej, kako bi bilo treba kaj urediti, kako komu pomagati, nisi mogla razumeti, da takih ljudi, kakršna si ti, ni več. Da danes človek misli samo še na sebe.

Veš, Heda, nekaj vrstic na papirju ne more povedati, kaj čutimo ob Tvojem odhodu. Ostaja mi grenko vprašanje: „Le zakaj Ti vsega tega nisem povedala, ko si še živela?“

Tvoja Marijana

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

UGRIZ KLOPA

Sezona sprehodov in iger v naravi je tu. Prijetna sproščenost po dnevu, preživetem v naravi se sprejme v skrb ali celo strah, ko opazite klopa v koži vašega otroka. Katere in kolikšne so nevarnosti ter kako ukrepati?

Aktivnost klopov je odvisna od zunanje temperature. Pozimi otrpnejo, aprila se zbudijo, v maju, juniju in juliju je njihova aktivnost največja. Zelo so odvisni tudi od vlage. Največ klopov je na vlažnih mestih mešanih gozdov z gosto podrastjo do nadmorske višine 600 m. Njihovi gostitelji so lahko divje in domače živali, tudi ptice.

Pri vgrizu porine klop svoj rilec globoko v kožo in se tam zaseda z dvema kaveljčkoma. Ugriz ni boleč in klopa opazimo šele, ko se napije krvi. Pri tem se poveča od 1,5 na 6 mm in več v premeru. Vbodno mesto začne srbeči. Vsi klopi niso okuženi. Okužen klop pa lahko z vgrizom prenaša serozi meningitis, oziroma meningoencefalitis in Lyme Borreliozo.

Inkubacija meningitisa je 7–20 dni, večina 10 dni. Bolezen poteka v dveh fazah. V prvi fazi je virus v krvi. Bolnik ima nekaj dni vročino, glavobol in otrpel tilnik. Po večdnevnem premoru, navadno brez bolezenskih znakov, sledi druga faza, ko se virus naseli v osrednjem živčevju in povzroča vnetje možganskih oken ali možganovine. Večina obolenj je blagih in mine brez zdravljenja v nekaj dneh, lahko pa pušča tudi posledice.

Drugo obolenje, ki ga prenašajo klopi, je Lyme Borreliosa. Tudi ta poteka v več fazah, ki se raztezajo v mesecih in se neprepoznana in nezdružljiva nadaljuje v kronično obolenje več telesnih organov. V prvi fazi je prizadeta koža. Kaže se kot rdečina v nivouju kože, ki na sredi blede, rdeči rob pa se v obliki girlande širi v okolico, tudi do velikih razsežnosti. Rdeče mesto je lahko drugje kot je bil ugriz ali jih je celo več. V naslednjih fazah je prizadeto živčevje, srce in sklepi. Zgodi se da sprememb na koži ni in se bolezen pokaže šele s prizadetostjo enega od naštetih organov. To bolezen uspešno zdravimo z antibiotiki.

Svetujem vam, da pred vsakim spomladanskim in zgodnje poletnim sprehodom po gozdu ali obronkih gozdov otroka namažete z Autanom ali drugim sredstvom proti mrčesu. Ko se vrnete, vsega otroka dobro pregledate. Če ste našli klopa, je treba odstraniti celega. Ne poskušajte ga izrgati, ker vam to ne bo uspelo. Glavica bo ostala v koži, ker je zasedran z dvema kaveljčkoma in povzročila gnojenje. Doseči morate, da se spusti sam. Položite kazalec na klopa in delajte majhne, hitre krožne gibe tako, da se klop med kazalcem in kožo vrtil. Isto lahko delate z ovlaženim kosom vate. Tako boste z draženjem zadka sprožili pri klopu refleks, pri katerem bo sprostil kaveljčka in sam odpadel. Ta način je hitrejši od omamljanja klopa z bencinom, petrolejem, terpentinom, etrom, oljem, kar se uporablja. Ob tem je včasih otrok prej omamljen kot klop in nekatera teh sredstev dražijo kožo.

Uporabljamo ga lahko že v gozdu ali kjer koli. Težave delajo včasih le klopi, ki so prisenani že dolgo in so globoko zariti v kožo. Po odstranitvi damo na srbeče mesto razredčen alkoholni obkladek.

Tudi v ambulanti ne odstranjujemo klopov nič drugače in boleznih, če je ob ugrizu prišlo do okužbe, ne moremo preprečiti. Zato obisk pri zdravniku, ko klopa opazite, ni potreben. Po odstranitvi klopa otroka le opazujte, če se pojavijo zgoraj opisani bolezenski znaki. Predvsem bodite pozorni na girlandasto rdečino kjerkoli na telesu še več tednov po ugrizu.

Proti klopnemu meningoencefalitisu obstaja cepivo. Cepi se z dvema dozama v presledku enega meseca in tretjič po enem letu. Začne se jeseni, da je do spomladi dosežena primerna zaščita. Cepivo nabavite v zamejstvu, za informacije pa lahko povprašate na Zavodu za zdravstveno varstvo.

Ana dr. Zidar
Pediater

Poziv vsem, ki potrebujejo pomoč na domu

Jasno je, da se vsak človek posebno pa še starejši najbolje počuti v okolju, v katerem je leta in leta živel in ga je navajen. Pri tem pa je potrebno poudariti, da se s starostjo ali tudi boleznimi zmanjšujejo zmožnosti za opravljanje določenih opravil, ki jih je posameznik doslej sam opravljal. Zato je v teh primerih potrebno, da družba z vsemi svojimi institucijami pomaga posamezniku izvrševati ta opravila.

Tako smo tudi v naši občini pristopili k organizirani pomoči starejšim in invalidnim osebam na domu. V zvezi s tem pozivamo vse občane, ki bi potrebovali kako pomoč na domu in tiste, ki so pripravljeni pomoči nuditi, da se javijo na Center za socialno delo Lj-Šiška, Celovška 195 oziroma v prostorih Družbenopolitičnih organizacij Krajevne skupnosti Komandanta Staneta Ob Žici 1 telefon 571-564 od 7.00 do 9.30, pozneje pa na telefon 555-898, 553-089, 559-150 ali Domu starejših občanov Marije Dreksler-Marjane — Dravljice tel. 572-464.

Oblike pomoči naj bi bile raznovrstne, odvisno od povpraševanja uporabnikov in ponudbe izvajalcev. Plačilo storitev naj bi potekalo po dogovoru med uporabnikom in izvajalcem v specifičnih primerih pa tudi preko Občinske skupnosti socialnega skrbstva.

Korodinator nudenja pomoči
starejšim in invalidnim osebam na domu
Janez Kralj

SLOVENIJALES SORA

Salon pohištva V MEDVODAH

je odprt vsak dan — tudi ob sobotah in nedeljah
od 10. do 19. ure

- našim kupcem svetuje arhitekt brezplačno, po želji pride tudi na dom,
- pohištvo pripeljemo brezplačno na dom in ga tudi zastonj sestavimo,
- dajemo 30-odstotni popust za gotovinsko plačilo, za serijske programe
- ponujamo vam tudi obročno odplačevanje:
 - štirimesečno posojilo je brez obresti,
 - pri šestmesečnem posojilu pa plačate le 15-odstotne obresti.

Medvode, Gorenjska c. 12
Naš telefon: (061) 611-327 ali 611-334

NARODOPISNO POPOTOVANJE PO KRAJIH OBČINE LJUBLJANA-ŠIŠKA

62. Šentvid. Pomanjkljiva publikacija tamkajšnjih gasilcev

Če sem pri smledniški publikaciji "Kako so živeli" zapisal, da je to knjižica s primerno vsebino ter manj zahtevno obliko, moram za almanah šentvidskih gasilcev reči ravno obratno. Knjiga je sicer dostojno tiskana, gorje pa tistemu, ki bi podatke v njej jemal kot čisto zlato.

Za kaj gre? Šentvidski gasilci so ob lanskem jubileju svojega društva izdali knjižico 100 LET GASILSKEGA DRUŠTVA LJUBLJANA-ŠENTVID. Moram priznati, da sem bil med tistimi, ki so se tega dela precej razveselili, saj se o Šentvidu zelo malo piše čeprav ima kraj že več kot 900-letno zgodovino. Tudi tamkajšnje gasilno društvo je eno izmed prvih na Slovenskem. In nenazadnje, celo v Javni tribuni ni bilo o vrlih gasilcih iz Šentvida v zadnjih letih kaj dosti napisanega, če ne omenjam naše rubrike.

Razumljivo je torej, da je bila ta gasilska publikacija že pred svojim izidom deležna dokajšnje pozornosti. Kdor jo je potem tudi prebral verjetno ni imel bistvenih pripomb na njeno vsebino.

Vse drugače pa bi bilo, če bi zapisane podatke primerjal z izvirnimi viri, ki so na koncu knjige tudi navedeni. Potem bi lahko ugotovil, da avtor svojega dela ni dostojno opravil. Pa si poglejmo nekaj takih "cvetk" ter jih, upam da nam ne zamerite, tudi popravimo:

— Anton Belec, ustanovitelj društva ni bil kmečki sin. Njegov oče je resda imel dve njivici ter parcelo v gozdu, toda bil je le kajžar in klepar. Po starem pojmovanju torej ni bil nikakršen kmet, ter se mednje tudi ni prišteval. Iz te avtorjeve pomoče povzame uvodničar Marinc, pozneje pa tudi Jože Čurin v Javni tribuni, da je bil Anton Belec kmet in klepar, dejansko pa je bil trgovec in obrtnik, član deželne vlade, ter nosilec kakih tridesetih javnih funkcij v Šentvidu ter v gospodarskem in političnem življenju dežele Kranjske.

— Društvo ni bilo ustanovljeno v počasitve cesarjeve štiridesetletnice, pač pa ob jubileju štiridesetletnice njegovega vladanja, kar je bistvena razlika.

— Požarno brambo v Šentvidu je ustanovilo Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov. Avtor navaja lastno varianto njegovega imena.

— Avtor omenja imena ustanoviteljev brez domačih nazvov. Takrat so bili v Šentvidu npr. trije Ivani Kremžarji (klepar, Bavant, Kremžar). Zdjaj pa vidi kateri izmed njih je bil ustanovitelj društva oz. Požarne brambe.

— Gasilski dom niso odprli leta 1909 pač pa 1908. Ob otvoritvi ni nastopal le dekliski pevski zbor, ampak tudi tamburaši, v njem ni imelo prostor le gasilsko pač pa tudi Kmetijsko društvo iz Šentvida in okolice.

— Imena gasilcev so ponekod popačena: Mohar namesto Merhar, Zabrat, namesto Zabret itd. . . .

— Leta 1913 je društvo res praznovalo 25-letnico, slovesnost pa je bila dejansko šele tik pred prvo vojno.

— Do prve vojne so v šentvidski občini v resnici delovala štiri gasilna društva vendar me tista, ki nam jih našteva avtor. Bila so to gasilna društva Šentvid, Vižmarje, Podutik-Glince ter Stanežiče. Pisatelj pa govori o Šentvidu in Stanežičah, iz podutiškop-glinškega društva naredi kar dvojce društev, namreč Podutik in Glince, Vižmarje pa enostavno izpusti.

Navedene napake so plod netočnega prepisovanja iz gasilske kronike, zapisnikov in osnovnika. Gradivo nam po prijaznosti tamkajšnjih gasilcev imel nekaj časa tudi sam na razpolago, ter ga podrobneje preučil, zato se površnosti avtorja lahko samo čudim, čeprav mu moram priznati, da je nekatera poglavja iz omenjenih virov dobro povzel.

Njegova glavna napaka pa je v tem, da se oprije na gasilskih virov ter ne poseže po drugem gradivu. Gasilske zapisnike so pisali člani društva sami, torej odsevajo njihov ozek pogled na dogodke v društvu in izven njega. Zato nam ti podatki odpirajo nekaj dvomljivih vprašanj, na katere pa nam avtor ne daje odgovora. Šele ob študiju drugih zgodovinskih virov, zapisnikov ostalih šentvidskih društev, ob prebiranju tedanjih časopisov, vsaj gasilskih, ipd. . . bi lahko izvedeli, zakaj je npr. občinski odbor, ki ga avtor po nedolžnem okraja, leta 1888 nasprotoval ustanovitvi požarne brambe v Šentvidu, zakaj je bilo društvo deležno časopisnih napadov in s katere strani, kdo so bili njegovi člani in kako je bilo politično orientirano (avtor napačno trdi, da je bilo nevtralo) itd.

Izvedeli bi lahko nekoliko več o notranjem delovanju društva, posebno še o Antonu Belcu, ki ga je vodil celih 30 let, ter o tem, zakaj je ravno on postal vodja nove Deželne gasilske zveze. Avtor pa nam zamoči celo dejstvo, ki tega moža, ter njegove pomočnike iz vrst gasilcev, dela popularne še danes — postavili so namreč Aljažev stolp na Triglavu, o čemer pa v tej knjigi seveda ne boste brali.

To je kot rečeno le nekaj pomanjkljivosti šentvidske knjige. Pozoren bralec bo verjetno opazil, da se letovam le kritike opisanega obdobja do prve svetovne vojne, kajti viri, ki sem jih imel pred leti na razpolago so zajemali čas do leta 1914. Za ocnostalega dela knjige se torej ne čutim poklicanega. Kakor pri smledniški knjigi pa me tudi tu moti, da je kar tretjina publikacije posvečena reklamnim oglašom.

Ne morem se znebiti vtisa, da pri izbiri avtorja šentvidski gasilci niso imeli ravno srečne roke. Morda zato tudi ni naveden, pač pa se na začetku knjige društvo za-

PISMA BRALCEV

Še enkrat Kdo nas poskuša potegniti?

Glasilso šišenskih občanov Tribuna je v eni od zadnjih števil objavilo tudi prispevek upravitelja objektov ZSD Ilirija Vilija Čampe. Prispevek se nanaša na (do)gradnjo športnega parka Ilirija. Tov. Čampu nihče ne sme izrekati očitkov, če si prizadeva podjetniško zaokrožiti objekte, s katerimi upravlja. Kar mu krajani, ki smo prizadeti zaradi te podjetniške vne ter hkrati prikrajšani pri nujni kakovosti našega bivanja, očitamo, je dejstvo, da pri svoji podjetniški vne ni ravno najbolj natančen, ko gre za dejstva.

Spor, ki je nastal in ki še traja, se poraja iz dveh različnih pogledov na uporabo prostora, kjer vsem nasprotnim odločbam in razsodbam navkljub stroji (začetek decembra lani) še kar ropotajo. Zaradi podjetniškega pohlepa je naselje terasastih blokov, ko so ga gradili, že utrpelo škodo: bi morali biti, to je branilci interesov občanov in ne interesov podjetništva, potem se ne bi zgodilo, da bi gradbinci v želji, da prodajo kar se da veliko kvadratnih metrov stanovanjske površine na kar se da malo metrih zazidalne površine, krčili razdaljo med bloki do te mere, da gostota naseljenosti s 350 prebivalci na hektar močno presega skrajno zgornjo mejo bivalne gostote, ki znaša 300 ljudi na hektar (glej strokovno mnenje doc., dr. Viktorja Pusta v okviru disertacije na FAGG). Zazidalni načrt je upošteval to pomanjkanje „pljuč“ v naselju ter je prostor namenil športni in rekreacijski dejavnosti občanov; torej ne za vrhunski šport, ne za sluzenje denarja in tudi ne za Iskro.

V svojem dopisu, objavljenem v Tribuni, je tov. Čampa spretno preskočil vrsto pomembnih dejstev, ki pa so jih — bodi hvala bodu — upoštevali vsaj pritožbeni organi. Tov. Čampa ni povedal, da ŠD Ilirija kot društvo s pravnim poslom ne more prenesti pravice do uporabe stavbnega zemljišča v družbeni lasti na investitorja Iskra Commerce (Zakon o stavbnih zemljiščih člen 55, Uradni list SrS št. 18/84). Te vrste zemljišče je, slikovito povedano, kot v srednjem veku gmajna in nekaterim fevdalcem, ki so si jo prisvojili, se je zgodilo ljudstvo v obliki kmečkih uporov. Tov. Čampa nadalje pove, da je lokacijsko dovoljenje, ki so ga izdali občinski organi, preseglo pooblastila, ki ga je tem organom dajal veljavni zazidalni načrt, in sicer tako, da je dopustnim štirim teniškim igriščem dodalo še petega. Ne pove pa, da to prekoračenje pooblastil iz zazidalnega načrta ni zastalo pri petem igrišču, marveč je temu dodalo še sanitarni blok in druge objekte, ki jih zazidalni načrt ne navaja; kako bi jih, saj izhaja iz podmene, da se bodo prepoteni krajani po naporni rekreaciji oprhali kar doma. . . . In končno tov. Čampa ne pove, da trguje z zemljišči, ki niso njegova: od osmih parcel, ki so navedene v lokacijskem dovoljenju, je imela Ilirija uporabno pravico le na dve parceli.

Ker je lokacijsko dovoljenje dopuščalo nezakonito uporabo družbenega zemljišča s strani Iskra Commerce in odmik od veljavnega zazidalnega načrta, je Vrhovno sodišče s sodbo dne 25. 5. 1988 to dovoljenje razveljavilo. Sporazum, ki sta ga 22. 10. 1986 sklenila ŠD Ilirija in Iskra Commerce, že v naslovu govori o sodelovanju pri izgradnji „športnega parka Iskra“, se pravi o športnih objektih zaprtega tipa. Zagotovila, da bodo del objektov lahko uporabljali tudi krajani, samo preusmerja pozornost od bistva. Bistvo pa je, da je zemljišče rezervirano za takšne objekte, ki so namenjeni vsem krajanom, torej tudi Iskrašem, vendar le kot krajanom.

Tov. Čampa piše, da je KS dala soglasje k izgradnji parka na temelju širše razprave. Obče znano dejstvo je, da krajanov za njihovo mnenje nihče niti vprašal ni; vendar pa to ni več upravno vprašanje, marveč politično vprašanje, ki se nanaša na delovanje krajevne samouprave, manipuliranje z njo in odgovornosti tedanjega vodstva krajevne skupnosti. Tov. Čampa se sklicuje na pisni protest „večjega števila krajanov“, ki da podpirajo gradnjo njegovega parka; tov. Čampa utegne biti privrženec mitingaške demokracije, vendar pa ga opozarjamo, da je edina legitimna volja krajanov tista, ki se izraža v organih KS na podlagi ustreznega demokratičnega posvetovanja s krajanom — vse drugo je šolevičevstvo. Tov. Čampi, pa tudi občinski upravniki v vednost pa še nekaj dejstev:

1. Lokacijsko dovoljenje z dne 20. 7. 1987, ki ga je izdal Komite za urejanje prostora pri občini Šiška, je bilo na pritožbo stanovalcev BU 4 razveljavljeno, ker je bil upravni postopek nezakonit.

2. Drugo lokacijsko dovoljenje z dne 19. 10. 1987 je razveljavilo Vrhovno sodišče Slovenije, med drugim tudi zato, ker je bilo izdano tudi za peto teniško igrišče in sanitarni blok, kar ni v skladu z veljavnim zazidalnim načrtom.

3. Dne 13. 12. 1988 se je KS Koseze pritožila na Republiški komite za industrijo in gradbeništvo zoper odločbi o gradbenem dovoljenju, št. 4/12-351-652/87 z dne 16. 11. 88 in št. 4/12-351-652/87 z dne 17. 11. 1988, ki ju je izdal Komite za urejanje prostora pri občini Šiška in ki se nanašata na gradnjo vodovodnega omrežja in kanalizacije na zemljišču na katerem bi naj zgradili športni park Iskra. Gradbena dela so se začela preden je dovoljenje postalo pravomočno in se nadaljevala, kljub temu, da je bil v teku pritožbeni postopek. Dne 13. 4. 1989 je Republiški komite za industrijo in gradbeništvo z odločbo št. 351-08/88-232 razveljavil omenjeni odločbi, ker je bil upravni postopek nezakonit — kršen je bil materialni zakon in 8. člen zakona o splošnem upravnem postopku.

4. Dne 25. 4. 1989 je Komite za urejanje prostora pri Občini Šiška izdal lokacijsko dovoljenje za gradnjo sanitarnega bloka kljub temu, da ta objekt ni predviden v veljavnem zazidalnem načrtu in v nasprotju z razsodbo Vrhovnega sodišča Slovenije.

Navedena dejstva vzbujajo dvom v strokovnost Komiteja za urejanje prostora občine Šiška, čigar predsednik je inž. Peter Ogorelec, kažejo pa tudi na nevarno nespoštovanje zakonov in predpisov.

Za skupnost stanovalcev BU 4—6
predsednik Hišnega sveta
Dževad Kulenović

1888 1988

hvaljuje krajanu Košmrju za zbiranje gradiva. Omenjen pa je celoten organizacijski odbor, ki poudarja, da je „almanah posvečen vsem tistim, ki so položili temeljni kamen sedanji gasilski organizaciji v Šentvidu.“ Pošteno bi torej bilo, da nam vrli šentvidski gasilci navedejo tudi imena vseh svojih sodelavcev, ki so v začetku in tekom stotih let delovali v tej človekoljubni organizaciji. Toda kaj takega v knjigi iščemo zaman. Namesto teh pa so poimenovali objavljeni vsi tisti, ki so ob stoletnici društva darovali spominski trak ali „zbljček“ za šentvidski gasilski prapor. Onim pa, ki so leta in leta žrtvovali svoj prosti čas ter denarna sredstva za boj proti ognju (in ki si zares zaslužijo, da pridejo v šentvidsko zgodovino, čeprav samo gasilsko) očitno preostane le to, da počakajo na nove jubileje in na čase, ki jim bodo znali dati veljavo.

Andrej Mrak